

Honor related violence in migrant and refugee communities

Teodora Nikolova, Annie Raykov

18.02.2021

Какво е полезно да знаем, в качество ни на специалисти, работещи с жени и момичета ТМЗ или ПМЗ?

Специфики на страните на произход на жените и момичетата ТМЗ или ПМЗ в България

- В периода от януари до края на декември 2019 г., 310 жени и момичета са потърсили международна закрила в България. По отношение на възрастта, броят на жените между 18 и 34 години е 126, следван от 78 момичета между 0 и 13 години, 68 жени между 35 и 64 години, 31 момичета между 14 и 17 години и 7 жени над 65 години. Относно страните на произход, най-много жени и момичета, търсещи международна закрила са от Сирийска арабска република (154), от Ирак (93) и от Ислямска република Иран (18). Тенденцията относно страните на произход се потвърждава и от статистиката на МОМ България за броя и националности на жени и деца ТМЗ или ПМЗ получили подкрепа от мобилните екипи на МОМ от 2017 г. до края на юли 2020 г. – 186 жени от Ирак, 161 от Сирийска арабска република, 63 от Афганистан и 39 от Ислямска република Иран; както и 745 деца от Афганистан, 116 от Ирак, 95 от Сирийска арабска република, 32 от Пакистан и 21 от Ислямска република Иран.
- Според данни на ДАБ и Дирекция „Миграция“ към МВР, налични онлайн на: <https://aref.government.bg/bg/node/238> и <https://bit.ly/35ieXmJ>

В страните си на произход и по време на миграционния процес (фазите на миграцията), жените и момичетата могат да се сблъскат с различни видове НОП, например принудителен и/или ранен брак, сексуално насилие, както и трафик на хора. Рисковете са особено високи за непридружените момичета, бременните жени, самотните майки. Рисковете не спират и там, и в страната ни.

Жените в миграция

Жените са приблизително половината от 244 000 000 международни мигранти и 21 000 000 бежанци по целия свят. Като мигранти и бежанци жените – и най-вече младите жени и момичета – имат специфични нужди и са изправени пред изключителни уязвимости. Те често са принудени да мигрират поради конфликти, насилие и нарушения на човешките права и са изложени на стрес, травма, здравословни усложнения, физическа вреда и риск от експлоатация по пътя. Жените и момичетата могат да бъдат разделени от семействата им или неочаквано да се окажат глава на домакинство, което на свой ред да попречи сериозно на възможността да завършат училище или да работят.

Рискът от насилие, основано на пола, е постоянно съществуваща реалност за всички жени по света. Той значително се увеличава за жените мигранти и бежанци. Освен на дискриминацията, основана на пола, обикновено те са обект и на множество и пресичащи се форми на дискриминация поради увреждания, принадлежност към малцинствена група и други фактори. Тази дискриминация може да ограничи достъпа им до базисни услуги и процеси за вземане на решения, може да ограничи способността им да участват пълноценно и да реализират своя потенциал като млади лидери.

Лакшми Пури, асистент на
Генералния Секретар на ООН и
Зам.-изпълнителен Директор на ООН Жени

REMEMBER

SGBV is NOT your fault!
Worldwide many women, men, girls and boys experience physical or sexual abuse or other forms of SGBV in their lifetime. Anyone can become a victim of sexual and gender-based violence.

You are NOT alone! Help is available!
There are people who can help you, such as doctors, police officers, and social workers. If you have experienced or are experiencing SGBV, tell someone you trust or contact the organizations listed above.

HELP others stay safe as well!
If someone who has experienced or is experiencing SGBV reaches out to you, listen to them and remind them that SGBV is not their fault and that they are not alone. Tell them that help is available and encourage them to seek assistance. If they agree you can contact the organizations listed above together.

Share the leaflet and the video so that it reaches more people!

<https://youtu.be/KaIE6Q7hXe8>

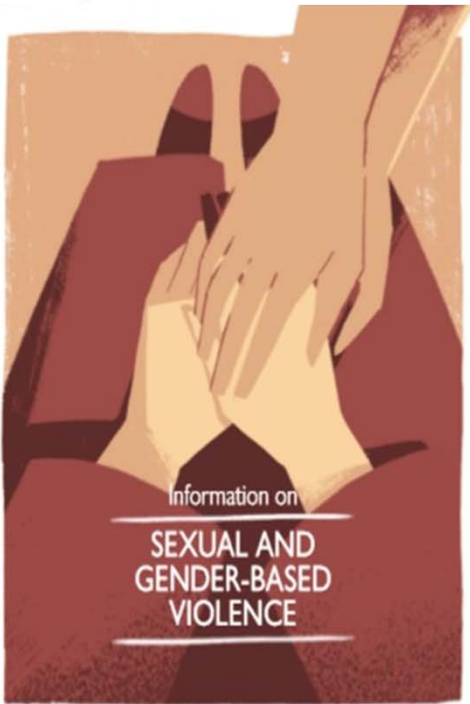

ABOUT US

The PROTECT project aims to strengthen national support services for victims of sexual and gender-based violence. PROTECT also aims to make these services available to refugees, asylum seekers and migrants, be they children or adults and including people identifying as LGBTI.

<https://ees.iom.int/PROTECT-project>

Funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

Information on
SEXUAL AND GENDER-BASED VIOLENCE

<https://www.youtube.com/watch?v=xQjCuA0zVfQ>

Жените и момичетата ТМЗ или ПМЗ говорят за трудности и несигурност, преживени през всичките етапи на процеса на миграция. Трудностите започват още в страната на произход и нерядко са предизвикани от: военни действия; разрушение на инфраструктура; убийства; кражби; бедност и липса на икономически възможности; глад; насилие и преследване на религиозна основа; детски ранни и насилствени бракове; липса на авторитет за жените да взимат решения; забрани и нарушаване на правата на жените.

„Айша”, 38 г., Ирак

„Ако братята ми не бяха тръгнали за Европа аз щяха да тръгна сама. Някои от мъжете така тормозят жените си, че те се самоубиват. Жената е като счупено дърво. При нас има поговорка „Момичето взима късмета на майка си.“ Майка ми се мъчи, аз повече от нея; смятам, че дъщеря ми ще се мъчи повече и от мен. Спазва се традицията и всяко поколение се оказва по-лошо от другите. Брат ми се завърна доброволно в Ирак. Той е мъж и не може да издържи. Човек живее в постоянен риск. Нараняват честта на хората. Заплашват и изнудват жените, че ще им публикуват снимки, ако не се подчинят. Бащите на момичетата са готови да ги убият за снимка на обществено място. Ако аз си публикувам снимка във Фейсбук, чичо ми ще дойде от Кюрдистан да ме убие. Много е трудно да избягаш от всичко това.”

Гулранг”, 32 г., Кабул, Афганистан

„Мъжете могат да правят каквото си искат, а жените нямат никакви права. Една жена не може, ако иска, да ходи да работи, ако не ѝ позволят. Нищо не може да направи, без да ѝ се разреши [...] Тук [в България] е добре. И мъжете, и жените са равноправни. [Откакто сме в България, отношенията с мъжа ми] се промениха, много се промениха. Имам повече свобода. Там, докато бяхме, проблемите бяха много. Макар че той нищо не ми казваше, роднините му ме караха да им работя. Имаше много домакинска работа.“

Не е възможно да се обобщи, че положението на неравенство между половете е еднакво за всички държави на произход на жените и момичетата, въпреки че съществуват сходни аспекти. От техните разкази става ясно, че животът за голяма част от тях е предначертан – според традиционно определен план, който минава през посещаване на училище (някои завършват гимназия), брак, деца. Личният опит на голяма част от интервюираните жени и момичета показва, че някои от тях са се изправяли пред множество пречки и забрани през техния живот.

Социалната и икономическа интеграция на жените и момичетата ТМЗ или ПМЗ в приемащата страна зависи от достъпа им до здравеопазване, жилище, образование, както и езикови курсове и други програми за интеграция. Бариерите са свързани с тяхното ниво на образование и при някои случаи – неграмотност, непознаване на правата си, липса на информация по отношение на достъпа до здравните и социалните услуги и до информацията как функционират. Нещо повече дискриминационни практики от страна на приемащото общество също може значително да затрудни достъпа им до услуги, жилища, права, помощи и други.

По-голямата част от ЛТМЗ и ЛПМЗ в България идват от страни (водещите са Афганистан, Сирийска Арабска Република и Ирак) и социална среда, в които ролите на пола са до голяма степен традиционни и патриархални. Следните теми се открояват в историите на интервюираните жени и момичета:

Традиционно, мъжете са отговорни за издръжката на семейството, докато жените обикновено се грижат за децата и домакинството.

Традиционните роли и съпътстващите ангажименти в семейството като грижата за децата често представляват пречка за търсенето на работа, достъпа до образование или търсене на допълнителна професионална квалификация.

Традиционното разделение на ролите между обществения живот, в който доминират мъжете, и частната, лична сфера, в която по често доминират жените, се откроява във възприемането на мъжката и женската роля.

Трудности споделени от интервюираните жени и момичета, които, до известна степен, са характерни за повечето жени и момичета, ТМЗ или ПМЗ в България

- Трудностите в общуването, търсенето на информация и адаптацията, поради незнанието на езика;
- Според интервюираните жени и момичета, забулването и носенето на хиджаб, както носенето на черни дрехи и изцяло покритото тяло представляват бариера за тяхната интеграция;
- Реална и предполагаема ксенофобия и негативно отношение сред част от приемащото общество, което кара жените да си остават вкъщи и ограничава техните контакти с местното население;
- Загубата (заради раздяла или смърт) на приятели и роднини и съпроводените с чувство на тъга и скръб, както и самотност и липса на подкрепа;
- Недоброто разбиране за ролята на жената в българското семейство, например обичайната практика двамата съпрузи да работят, за да издържат домакинството;
- Трудности в намиране на работа. Липса на натрупан трудов стаж в страните на произход, което оказва негативно влияние при опита им да намерят работни позиции в България;
- Недостатъчни доходи и недостатъчно заплащане в случай на намиране на работа;
- Невъзможност за заплащане на здравни осигуровки поради липса на/недостатъчни доходи и непознаване на системата;
- Трудности при намиране на жилище и риск от бездомност. Достъпът до жилище е основен и сериозен проблем за ЛПМЗ, тъй като това се явява пререквизит за издаване на лични документи, достъп до образование за децата, социални услуги, достъп до пазара на труда и др.

Трудности споделени от интервюираните жени и момичета, които, до известна степен, са характерни за повечето жени и момичета, ТМЗ или ПМЗ в България

- Липса на информация относно процедурата за записване в ясли и детски градини, когато такива възможности съществуват. Поради личностови специфики, културни особености, обществени норми и т.н. е възможно и самите родители да избягват ползването на такива възможности;
- Нарастващи конфликти в семейството поради променящо се поведение на някои жени (които са възприемали ролята на жената в страните си на произход като потискаща) и нежеланието на някои от съпрузите техните жени да работят.
- Това е отговор, който е посочен от жена интервюирана в РПЦ Харманли. За лицата намиращи се в София, проблем е намирането на почасова работа – бел. авт.
- Важно е да се отбележи, че България има много малък социален жилищен фонд. Тъй като липсва целева подкрепа в сферата на настаняването, на ЛПМЗ се налага да намират жилище чрез агенции за недвижими имоти, сънародници, адвокати и доброволци. Посредниците често се възползват от това, че хората не са запознати с местния контекст, липсата им на познания по български език и отчаяната им нужда от жилище. Така посредниците изискват високи комисионни, включително и за апартаменти без най-елементарни удобства. Идентифицирането на собственици, готови да дадат под наем апартамент на многодетни семейства (над четиричленни, напр.), също е сериозно предизвикателство. В допълнение, достъпът до жилищно настаняване не гарантира възможност за адресна регистрация на въпросния адрес. Като временна мярка и по изключение ДАБ позволява на ЛПМЗ да останат в РПЦ за период от време след получаване на международната закрила, отчитайки особеното положение и специални потребности на лицата от уязвима група. След този период, лицата отново се сблъскват със същите проблеми, довели въвеждането на извънредната мярка от страна на ДАБ. Липсата на адресна регистрация възпрепятства достъпа на ЛПМЗ до социално подпомагане. Подобна помощ зависи от социално интервю, което се провежда на техния постоянен адрес. Устойчиво решение на проблема с жилищното настаняване засега не съществува, което води до риск от бездомност за най-уязвимите ЛПМЗ в България.

Бариери и трудности в България, за които жените и момичетата споделят

„Симоне”, 42 г., Гвинея

„В Гвинея мъжете винаги имат право. Миналата седмица един мъж е убил жена си, той бил много религиозен. Тя се съгласила да се омъжи за него защото имал белег от молитви на челото си и това я накарало да си мисли, че той е добър човек. Друго момиче на 14 години е било принудено да се омъжи за много възрастен човек и се самоубило. Образованието е най-доброто решение за справянето с тези проблеми. Струва ми се, че тук жените са по-свободни и имат повече права”.

Домашното насилие, сексуалното насилие, икономическата и социална изолация, насилствените бракове и бременности, преследването заради „законите на честта“, експлоатацията оказват дълбоко влияние върху личността. Подобни тежки форми на злоупотреба белязват живота на оцелелите със симптомите на посттравматично разстройство, безпомощност, занижен капацитет за социална адаптация и самостоятелност, влошен психиатричен статус, засегната способност за формиране на здрави връзки и взаимоотношения. Въпреки това немалка част от интервюираните жени и момичета, преживели НОП, притежават способността да преодолеят травматичните преживявания и да поемат контрол върху собствения си живот.

Жените и момичетата, преживели НОП, и страдащи от хронични психологически разстройства, имат специфични нужди от проследяване и психологическа подкрепа или психотерапия. Настаняването в социална услуга за период от три или шест месеца често не е достатъчно, за да се постигне стабилизиране и самостоятелност. За възстановяването на жената и постигането на самостоятелност при посрещане на нуждите е необходимо повече време. В рамките на престоя в услуга е добре жената да има възможност да изучава български език и да получи подкрепа за търсене на работа, както и за това да не я загуби. Необходимостта от информация и достъп до различни видове услуги (като елемент на овластяването) е взаимосвързана с езиковата бариера, а насърчаването към проактивност, посрещане на материалните нужди и преодоляването на социалната изолация често се сблъсква с дискриминативно отношение от приемащото общество. Практически умения като ползване на градски транспорт, ползване на здравни услуги, грижа за децата в образователната система са от съществено значение, за да се постигне овластяване.

Добрите практики и модели в работата с жени и момичета ТМЗ или ПМЗ

- Всяка дейност или интервенция за овластяване трябва да се базира на подход, основан на силните страни, който приема, че всички индивиди и семейства имат силни страни, ресурси или качества, които им помагат да преодоляват предизвикателствата, както и да се базират на самостоятелен подход, който подкрепя индивидите и семействата да взимат самостоятелни решения и планират своя собствен път напред, с помощта на организации и институции. На практика това означава, че специалистите, работещи с жени или момичета ТМЗ или ПМЗ, трябва да оценят и вземат предвид уменията, интересите, желанието и целите на клиентите, чието овластяване подкрепят и насърчават.

Добрите практики и модели в работата с жени и момичета ТМЗ или ПМЗ

Овластяването е процес, чрез който жените получават власт и контрол над собствения си живот и придобиват способността да правят стратегически избори. Процесът на овластяване има основно пет компонента:

- чувството за собствена стойност на жените
- тяхното право да имат и да определят избора си
- правото им на достъп до възможности и ресурси
- правото им да имат власт да контролират собствения си живот, както вътре, така и извън дома;
- способността им да влияят върху посоката на социалните промени за да създадат по-справедлив социален и икономически ред в национален и международен план.

Добрите практики и модели в работата с жени и момичета ТМЗ или ПМЗ

Процесът на преодоляване на травма и процесът на овластяване не се случват в един цикъл с начало и край. Това са процеси, продължаващи във времето, с различен интензитет и динамика в зависимост от това какво се случва с конкретната личност. В тази времева продължителност специалистите, които имат подкрепяща роля, също минават през различни етапи заедно с клиентката си - етапи на прогрес, но и моменти на застой, връщане към стари начини за справяне, страх и тревожност.

Благодарим Ви, за вниманието!